

Bevarandeplan för Natura 2000-område Vramsån

SE 0420310

pSCI beslutat av Regeringen 2002-01.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun : Hässleholm, Kristianstad

Läge : Vramsån rinner i sydöstlig riktning och mynnar i Helge å straxt söder om Hammarsjö

Markägare : Enskilda, (fler?)

Areal : 241,9 ha

Vramsån med närområde är förutom ett Natura 2000-område också ett område;

- där det bedrivs ett intensivt och konkurrenskraftigt jordbruk med stort vattenbehov.
- för rekreation och turism med särskilt fokus på jakt och fiske.
- Som recipient för reningsverk och privata avlopp.
- av riksintresse för naturvården (N61 Vramsån; N62 Lyngsjö; N64 Helgeåns nedre lopp; N61 Linderödsåsens nordsluttning).
- med utökat strandskydd.
- som till större delen ingår i biosfärsområdet Kristianstads vattenrike.
- med många av skogsvårdsstyrelsen utsedda skogliga nyckelbiotoper.
- med flera ängs- och hagmarker.
- Med nära koppling till Ramsarområde Helge å (omfattar Vramsåns nedre lopp)

Vad betyder Natura 2000 ?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras. Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper och arter enligt Natura 2000

Områdets naturtyper Vramsån har biotopkarterats från Lilla Årröd till Rickarums kvarn med avseende på vattendraget och dess omgivning/närmiljö (0-200 m) under juni 2001 (se tabell 1).

Tabell 1. Vramsåns naturtyper med arealer 2002, Natura 2000-arter samt Natura 2000-koder inom parentes.

Naturtyp	Areal (ha)*
Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor (3260)	60,5
Fuktängar med blåtåtel eller starr (6410)	33,9
Högörtängar (6430)	2,4
*Boreonemorala, äldre naturliga ädellövsskogar av fennoskandisk typ med rik påväxtflora (9020)	4,8
*Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)	4,8
Bokskog av fryle-typ (9110)	2,4
Bokskog av örtrik typ (9130)	4,8
Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160)	9,7
*Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	1,0
*Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0)	113,7
Ospec	3,8
Totala arealen naturtyper:	241,9
*= prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	*Areal baserad på uppskattade procentuella andelar av 241,9 ha
Art	
Kungsfiskare - <i>Alcedo atthis</i> (A229)	
Lax - <i>Salmo salar</i> (1106) -introducerad från Mörrumsån	
Tjockskalig målarmussla - <i>Unio crassus</i> (1032)	
Flodpärlmussla - <i>Margaritifera margaritifera</i> (1029)	
Bred paljettdykare - <i>Graphoderus bilineatus</i> (1082)	
Jättemöja - <i>Ranunculus fluitans</i> (XXX)	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Vramsåns dalgång innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- Naturtypen vattendrag med flytbladvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall utgöra en areal på minst 60,5 ha.
- Naturtypen fuktängar med blåtåtel eller starr (6410) skall utgöra en areal på minst 33,9 ha.
- Naturtypen högörtängar (6430) skall utgöra en areal på minst 2,4 ha
- Naturtypen boreonemorala, äldre naturliga ädellövsskogar av fennoskandisk typ med rik påväxtflora (9020) skall utgöra en areal på minst 4,8 ha
- Naturtypen Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080) skall utgöra en areal på minst 4,8 ha

- Naturtypen bokskog av fryle-typ (9110) skall utgöra en areal på minst 2,4 ha
- Naturtypen bokskog av örtrik typ (9130) skall utgöra en areal på minst 4,8 ha.
- Naturtypen ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160) skall utgöra en areal på minst 9,7 ha.
- Naturtypen lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180) skall utgöra en areal på minst 1,0 ha.
- Naturtypen alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0) skall utgöra en areal på minst 4 ha.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till. Angivna arealer kan komma att justeras p.g.a. att dessa i nuläget baseras på uppskattade andelar i området. Efter basinventering skall nya tydliga kartor som visar naturtypernas utbredning läggas ut på länsstyrelsens hemsida.

Struktur och funktion

- Naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) bottenfaunadiversitet skall kvarstå eller öka i mångfald.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall kväve- och fosforhalterna ej försämrats mot ett mer näringsrikt tillstånd utan istället fortsatt förbättras.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall Vramsåns naturliga slingerförlopp ej påverkas.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall Vramsåns huvudfåra vara öppen och ha fria för vandringsvägar.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall Vramsåns minoregena bottnar ej överlagras med organiskt material.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall Vramsåns flöde följa en naturlig regim.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260), skall introduktion av främmande arter ej ske.
- För skogsmarkens samtliga naturtyper (9020, 9080, 9110, 9130, 9160, 9180 och 91E0) skall nuvarande mängd död ved i form av bland annat gamla äldre levande träd, och döda fallna träd kvarstå eller gynnas och öka.
- Att strandbiotoperna fortsättningsvis tillåts översvämmas.
- Att alsumpskogarna får utvecklas fritt.
- Att de strandbiotoper som idag hävdas, fortsätter att hävdas.

Typiska arter

- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall öring, grönling och sandkrypore förekomma i alla åldersklasser.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla finnas i livskraftiga bestånd med fungerande reproduktion,

- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall jättemöja öka i utbredning och finnas på åtminstone 10 lokaler.
- För naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) skall kungsfiskare, forsärla och strömstare finnas kvar långsiktigt och få förbättrade förutsättningar för lyckad häckning.
- För skogsmarkens samtliga naturtyper (9130, 9160, 91E0 och 91F0) skall nuvarande mängd död ved i form av bland annat gamla äldre levande träd, och döda fallna träd kvarstå eller helst gynnas och öka.
- För sumpskogar, naturtyperna (9080, 91E0) skall mindre hackspett ha förutsättningar att både häcka och övervintra

Beskrivning

Områdesbeskrivning

Naturtyper

Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor (3260).

Vramsån är Helgeåns näst största biflöde och avvattnar ett 375 km² stort område. Vramsån har sin upprinnelse i de mossrika områdena i Hässleholms kommun bl.a. Store Mosse (Natura 2000-område), men också i Vramsåns få större sjöar Bosarpassjön och Sjöbergasjön. Vramsån flyter fram mellan två åsar, där Nävlingeåsens sydsida och Linderödsåsens nordsida avvattnas genom flera bäckar och rännilar till Vramsån. Från Tollarp rinner Vramsån vidare genom Kristianstadslätten och mynnar slutligen i Helge å strax söder om Hammarsjön.

Vramsåns övre del omges framförallt av löv- och barrskogar. Landskapet är småbrutet och längs ån finns en liten del brukad mark, som till största delen utgörs av betesmark. Här finns lövskogsklädda ravinsmogor, sumpskogar och fuktiga strandängar. Vramsån har kvar stora delar av sitt naturliga lopp och tillåts bitvis att regelbundet översvämma omgivande marker. Åns vatten strömmar och forsar fram över block-, grus- och sandbottnar. Vramsån är till större delen omgiven av skuggande lövridåer, här och var finns kvillområden med bl.a. förekomst av kungsfiskare. De sällsynta och hotade stormusslorna förekommer som mest i denna övre del av ån. På block och sten växer rikligt med näckmossa *Fontinalis sp.* Den goda skuggningen av Vramsån gör att förekomst av övrig vattenvegetation och påväxtalger är sparsam, liksom att igenväxta partier saknas.

Vramsån, nedströms Tollarp, rinner igenom Kristianstadslättens intensiva jordbruksbygd. Här meandrar sig Vramsån genom sandiga marker och enstaka korvsjöar finns avsnörda längs ån. Lövridåer skuggar ån på stora delar av sträckan och ån omges på några ställen av alsumpskogar. Här finns ängs- och hagmarker som regelbundet översvämmas. På några mer oskuggade partier av sträckan växer jättemöja. De sällsynta och hotade stormusslorna förekommer även i denna del av ån.

Utöver skogs- och jordbruket finns det endast ett fåtal verksamheter i och kring Vramsån. Avloppsreningsverk som påverkar Vramsån finns i Linderöd, Träne, Rickarum, Tollarp och Gårds köpinge. Samtliga ARV har åtgärdats och reningsverket i Ovesholm har lagts ner. Det finns en hel del enskilda avlopp till Vramsån och dess biflöden, varav några har åtgärdats.

Uppströms Tollarp finns ett sågverk vid Skättilljunga och i Tollarp finns Extraco. Nedströms Tollarp nära Lyngsjö ligger Skånebrännerier AB och Everlövs flygplats. E22:an, kommer eventuellt få en ny dragning över ån.

Flera åtgärder har genomförts i ån bl.a. har flertalet vandringsvägar åtgärdats, våtmarker liksom musselbottnar har anlagts, holkar har satts upp för att gynna häckning av kungsfiskare, strömstare, forsärla men också för att gynna fladderhöns.

Natura 2000-arter

I Norden har Jättemöja *Ranunculus fluitans* sina enda växtplatser i Vramsån och i den närliggande Mjöån. Jättemöjan är en av få arter som trivs och är anpassad till starkt strömmande vatten. Den trivs alltså i strömmande, grunt vatten med stenig eller sandig/grusig botten. Vattnet skall vara näringsrikt men klart, rent och syrerikt. Den vill ha bra ljusförhållanden, om strandvegetationen blir för tät och skuggande minskar jättemöjan i utbredning eller försvinner. Andra hot är låg vattenföring och föroreningar. Jättemöjan har redan försvunnit från några av de lokaler i Vramsån som är kända sedan tidigare. I Vramsån sker förökningen enbart vegetativt (troligen en enda klon), genom att den bryts vid rotbasen och sticklingen sedan lätt kan rota sig på annan plats.

Bottenfaunasamhället (sammansättningen av bottenlevande ryggradslösa djur) i Vramsån är artrikt och många rödlistade och ovanliga arter förekommer i ån, vilket indikerar höga/mycket höga naturvärden. Bland de arter som har påträffats i Vramsån återfinns Natura 2000-arten Bred paljettdykare - *Graphoderus bilineatus* liksom de hotklassade sländarterna *Brachyptera braueri* och *Odontocerum albicorne* som båda är klassade som sårbara och skalbaggen *Hydraena pulchella* som är missgynnad. Generellt så kräver dessa arter och även de mer ovanliga arterna som förekommer i ån rent, klart vatten med goda syreförhållanden. De missgynnas av förorening, grumling och ändrat flöde. Bottenfaunans sammansättning tyder på att påverkan från organiska föroreningar är svag eller obetydlig i Vramsån.

Vramsån är en av få åar i Sverige som hyser samtliga sju inhemska stormusselararter, varav de två nedan beskrivna är Natura 2000-arter. Stormusslorna förekommer i hela Vramsån. Den sårbara flodpärlmusslan *Margaritifera margaritifera* finns framförallt i Vramsåns mer lövskogsdominerade övre del. Flodpärlmusslan avlöses successivt av den starkt hotade tjockskaliga målmusslan *Unio crassus* ju längre nedströms i ån man kommer. Ett mycket stort bestånd (Europas största?) av tjockskalig målmussla finns mellan Skättilljunga och Sätesholm. Båda arterna har stora problem med att föryngring saknas, d.v.s. inga småmusslor har hittats utan endast storvuxna äldre individer har påträffats. Både den tjockskaliga målmusslan och flodpärlmusslan är beroende av värd fiskar för sin reproduktion. Öring fungerar som värd fisk för flodpärlmussla, däremot är det fortfarande okänt vilken fiskart som fungerar som värd åt den tjockskaliga målmusslan. Det är viktigt för musslornas reproduktion att värd fiskarna har fria vandringsvägar. Båda musselarterna är beroende av strömmande vatten över hårdbottnar i form av sten, block, grus och sand samt god skuggning. Öringarnas lekbottnar samt grus och sandbankar kan fungera som uppväxtområden för små musslor och är därmed viktiga för musslorna som föryngringslokaler. Musslornas hotsituation är mycket komplex. Hoten kan utgöras av förhöjda närsalthalter och andra förorenande ämnen såsom bekämpningsmedel, olika

former av vattenverksamhet och grävningar i bottnar bl.a. rensningar i vattendraget, körande i vatten, vattenuttag med helt eller delvis torrlagda bottnar eller dåligt flöde som följd, avsaknad av skuggande lövridåer, påslamning av bottnar orsakade av bl.a. markbearbetning, kotramp i vattnet med åtföljande erosion och uppslamning, predation från signalkräfta, vildsvin (?) m.m. Andra viktiga hot utgörs av de faktorer som inverkar negativt på musslornas värdfiskar, t.ex. vandringshinder.

Elfiskeundersökningar i Vramsån har visat på förekomst av grönling, havsvandrande och stationär öring, bäcknejonöga, elritsa, mört, abborre, gädda och lake. Förutom Natura 2000-arten grönling *Barbatula barbatula* lär även sandkryppare *Gobio gobio* förekomma i Vramsån. Under 1960-talet planterades öring *Salmo trutta* från Mörrumsån in i Vramsån och under 2005 gjordes ytterligare en utsättning av lax i ån.

Tidigare fanns flodkräfta *Astacus astacus* i Vramsån, som försvann antagligen under 1970-talet. Numera finns det rikligt med, den till Sverige introducerade amerikanska kräftarten, signalkräfta *Pacifastacus leniusculus* i Vramsån.

Fem fågelarter som särskilt förknippas med biotoperna i och kring Vramsån är kungsfiskare, försärla, strömstare, häger och mindre hackspett. Kungsfiskaren *Alcedo atthis* häckar vid Vramsån i rotvältor, branta och sandiga brinkar samt stensättningar. Den behöver också träd med bra sittgrenar som fiskeutsiktsplats. Kungsfiskaren trivs vid rinnande vatten som är lövträdkantade eller har halvöppna stränder. Arten missgynnas av kanalisering av vattendraget, bortröjning av stora partier av strandnära vegetation,. Den är också känslig för förorening av vattendraget av bl.a. elritsa och småöring. Den mindre hackspetten häckar i lövskog vid Vramsån, framförallt i alkärr med sumpskog och gynnas av att det förekommer döda träd för bobyggande och födosök. För artens vinteröverlevnad är det av stor vikt att flera olika trädarter finns bevarade längs ån och i bestånden. Försärlan *Motacilla cinerea* trivs vid strömmande, grunt vatten med blockig och stenig karaktär samt lummig strandvegetation. Strömstaren *Cinclus cinclus* trivs vid klara, strömmande vatten gärna vattenfall med stenig miljö och med god tillgång på nattsländelarver. Strömstaren bygger ofta sina bon i håligheter i gamla stensättningar, kvarnbyggnader, stenbroar etc.

Vid Vramsån har den sårbara mustaschfladdermusen observerats. Vid ån förekommer även fransfladdermus och den vanligast förekommande vattenfladdermusen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus av naturtypen vattendrag med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260) är bland annat:

- minskad tillförsel av eutrofierande ämnen
- minskad tillförsel av främmande ämnen
- ingen spridning av bekämpningsmedel i nära anslutning till vattendraget

- oreglerad vattenföring, d.v.s. naturliga vattenståndsfluktuationer och flöden,
- ingen eller obetydlig påverkan av fragmentering (dämmen och andra vandringshinder),
- fria vandringsvägar i anslutande vattensystem,
- ingen kanalisering, invallning eller återkommande rensning av sediment,
- inga främmande fiskstammar,
- naturliga omgivningar med strandskog/trädridåer,
- strandzoner med naturliga erosions- och sedimentationsprocesser.
- bevarande av gamla stensättningar, stenbroar, kvarnmiljöer (nyckelbiotop i vattendrag)

För att skogsmarkens naturtyper (9020, 9080, 9110, 9130, 9160, 9180 och 91E0) ska anses ha gynnsam bevarandestatus krävs bland annat följande:

- gamla och grova träd skall förekomma
- väl utvecklat buskskikt skall förekomma
- frånvaro av produktionsinriktat skogsbruk
- död ved; grenar, torrträd, hålträd, lågor, m.m. av olika trädslag skall förekomma
- av människan opåverkad hydrologi

För skogsmarken gäller i princip att området får utvecklas fritt utan större ingrepp. Naturvårdsåtgärder såsom borttagande av granföryngring, försiktigt friställande av äldre värdefulla träd kan dock få ske.

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledningar under rubrikerna ”Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus” och ”Ekologiska krav”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Risk för skada

De största riskerna för Vramsåns djur- och växtarter är:

- försämrad vattenkvalitet m.a.p eutrofierande ämnen och andra förorenande ämnen t.ex. bekämpningsmedel samt ökad vattefärg och grumling
- reglering av vattenföring
- avverkning av strandnära skog
- skyddsdikning, markavattning vid skogsbruk
- smala skyddszoner vid åkermark
- kanalisering, fördjupning och invallning
- rensning i vattendrag
- igenslamning av bottnar
- vattenuttag vid lågvatten
- utsättning av främmande fiskarter.

Rensningar är en ständigt överhängande risk och är svåra att motverka enbart genom skydd. Åtgärder utanför Natura 2000-området inom Vramsåns avrinningsområde av ovanstående karaktär utgör en påtaglig risk för naturtypen (3260).

De största riskerna för skogens naturtyper (9020, 9080, 9110, 9130, 9160, 9180 och 91E0) är:

- avverkningar,
- transporter,
- markberedning,
- etablering av främmande arter t ex sykomorlönn,
- buskröjning,
- ändrad hydrologi

Ytterligare information om naturtyper och Natura 2000-arter i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Bedömning av bevarandestatus

Utifrån biotopkartering, musselinventeringar (2000 och 2003) och bottenfaunaundersökningar konstaterades bevarandestatusen för naturtyperna och stormusslorna *Unio crassus* och *Margaritifera margaritifera*. För övriga arter har litteraturuppgifter använts (se tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2005 för områdets naturtyper och Natura 2000-arter.

Naturtyp	Bevarandestatus
Vattendrag med flytbladsvegetation eller vattenlevande mossor (3260)	Gott bevarande?
Fuktängar med blåtätel eller starr (6410)	Gott bevarande?
Högörtängar (6430)	Mycket gott bevarande?
*Boreonemorala, äldre naturliga ädellövsskogar av fennoskandisk typ med rik påväxtflora (9020)	Mycket gott bevarande?
*Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)	Mycket gott bevarande?
Bokskog av fryle-typ (9110)	Mycket gott bevarande?
Bokskog av örtrik typ (9130)	Mycket gott bevarande?
Ek-avenbokskog av buskstjärnblomma-typ (9160)	Mycket gott bevarande?
*Lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180)	Mycket gott bevarande?
*Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0)	Gott bevarande?
Ospec	
Art	
Kungsfiskare - <i>Alcedo atthis</i> (A229)	Gott bevarande?
Lax - <i>Salmo salar</i> (1106) -introducerad från Mörrumsån	Mycket gott bevarande
Tjockskalig målarmussla - <i>Unio crassus</i> (1032)	Ordinärt eller minskat bevarande?
Flodpärlmussla - <i>Margaritifera margaritifera</i> (1029)	Ordinärt eller minskat bevarande?
Bred paljettdykare - <i>Graphoderus bilineatus</i> (1082)	?
Jättemöja - <i>Ranunculus fluitans</i> (XXX)	Gott bevarande?

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område. Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges. Om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten har markägaren rätt till ersättning. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr "Natura 2000 Värdefull natur i Sverige" och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Bildandet av ett naturreservat av Vramsån med omgivningar har diskuterats.

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områdena och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå dessa mål är ett gott samarbete mellan staten och den/dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare/arendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr "Natura 2000 Värdefull natur i Sverige" och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

För att bevara Vramsåns unika värden och biologi behövs åtgärder som säkerställer ett rent, kallt och syrerikt vatten. Detta innebär att det behövs ett kontinuerligt strömmande vatten som inte bör underskrida en viss angiven nivå. Bevattningssituationen behöver ses över på ett konstruktivt sätt tillsammans med brukarna i området så att både åns och lantbrukets vattenförsörjning tryggas. Det är därför av intresse att undersöka om borrh, helt eller delvis, kan ersätta vattenuttaget ur ån och hur dessa i så fall skall finansieras. Åtgärder är nödvändiga för att förbättra vattenkvaliteten genom att minska tillförseln av näringsämnen, bekämpningsmedel och andra främmande ämnen genom fortsatta projekt inom åns avrinningsområde som "greppa näringen", upprättande av skyddszon mellan åker och vatten där detta fortfarande saknas, nyanläggning av våtmarker som näringsfällor där detta är lämpligt samt fortsatt översyn av enskilda och kommunala avlopp. Det är även viktigt att se över hur industrier i området såsom Önos, Bränneriet, Stärkelsefabriken med flera påverkar åns vattenkvalitet och naturvärden.

Det behövs åtgärder som förhindrar att humusämnen och lerpartiklar tillförs ån genom markbearbetning och erosion; dessa ämnen försämrar vattnets ljusgenomsläplighet och slammar igen bottenarna ytterligare. Körning i vattnet samt rensning av vattendraget ska undvikas för att inte förstöra bottenar eller ta död på unika bottenlevande arter. Det är viktigt att åtgärderna utöver huvudfåran även omfattar Vramsåns tillrinnande bäckar.

Restaureringsåtgärder

Skapa skydd mot tillrinnande diken

Skapa tillräckligt breda skyddszoner där dessa är smala

Skapa drickesplatser (hästskoformationer) för kreatur

Fastställ minimiflöde i ån som ej får underskridas
Skapa lämpliga lekbottnar för öring och stormusslor

Löpande skötsel

Reducera rensning av vattendraget

Stängsla betesmarker mot ån, speciellt i Vramsåns övre del samt biflöden

Utglesning av strandvegetation vid lokaler för jättemöja, för att öka ljusinsstrålning

Projektnätverk

Natura 2000 området Vramsån skall samverka med andra projekt och aktiviteter som rör området och har liknande inriktning. Några av dessa är EU:s vattendirektiv och arbetet inom Kristianstad vattenrike. Det finns ett starkt lokalt naturvårdsengagemang i området och en markägareförening är under bildande. Denna förening skall ses som en resurs och samrådspartner när framtida åtgärder behöver göras i området.

Uppföljning

1. Uppföljning av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Uppföljning av Natura 2000-arterna förekomst och deras livsmiljöns struktur och funktion vart 5-6 år.
3. Sammanställning och utvärdering av skydd samt meddelade tillstånd mm.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare och ska kopplas till andra planer och åtgärdsprogram i området, t ex plan för bevarandet av jättemöja. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

- Bergengren J., 2003. Kvalitativ översiktlig inventering av stormusslor i Vramsån. Underlag inför planerad ny sträckning av väg E22. PM från miljöövervakningen, Länsstyrelsen i Jönköpings län. PM 03:4.
- Bergengren J., von Proschwitz T. & Lundberg S., 2002. Stormusselprojektet 2001, del 1. Utveckling av metodik och undersökningstyp, beskrivning av habitatval, förekomst i fem län i södra Sverige. Länsstyrelsen i Jönköpings län. Meddelande 2002:19A
- Bergengren J., von Proschwitz T. & Lundberg S., 2002. Stormusselprojektet 2001, del 2. Lokalbeskrivningar Länsstyrelsen i Jönköpings län. Meddelande 2002:19B
- Bergren P., 1995. Undersökningar av Store Mosses inverkan på vattenkvaliteten i Vramsån 1995. Miljökontoret, Hässleholms kommun Miljöskyddsprogrammet rapport 3/95
- Cederberg B, Löfroth M. (eds) 2000. Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

- Cronert H. & Lindblad T., 2004. Strandänginventering ängs nedre Helgeån i kristianstads Vattenrike våren 2003. En jämförelse med resultatet från 1997 års inventering. ANSER 2:65-78
- Dahlman M. & Karlsson S., 1997. Rambrobäcken, utvärdering av analysresultat, inventering och kompletterande provtagning nov-dec 1996. Miljö-och hälsoskyddskontoret Kristianstads kommun rapport 2/97
- Ekologgruppen, 1997. Bottenfaunaundersökning i Kristianstads län 1996. Uppföljning av försurning- och kalkningseffekter i 17 vattendrag och 18 sjölitraler. Länsstyrelsen i Skåne län, 1997:20
- Ekologgruppen, 1999. Bottenfauna i Skåne län 1998. Uppföljning av försurning- och kalkningseffekter vid 14 lokaler i rinnande vatten och 11 sjölitraler. Länsstyrelsen i Skåne län, 1999:26
- Ekologgruppen, 2000. Bottenfaunaundersökning i Skåne län 1999. Uppföljning av försurning- och kalkningseffekter vid 9 lokaler i rinnande vatten och 14 sjölitraler. Länsstyrelsen i Skåne län, 2000:47
- Ekologgruppen. 2000. Redovisning av fiskvårdsåtgärder i Vramsån.
- Ekologgruppen. 2000. Redovisning av fiskvårdsåtgärder år 2000 i Vramsån.
- Ekologgruppen, 2001. Bottenfaunaundersökning i Skåne län 2000. Uppföljning av försurning- och kalkningseffekter vid 21 lokaler i rinnande vatten och 15 sjölitraler. Länsstyrelsen i Skåne län, 2001:33
- Ekologgruppen. 2002. Redovisning av fiskvårdande åtgärder i Vramsån år 2001.
- Ekologgruppen. 2002. Redovisning av fiskvårdande åtgärder i Vramsån år 2002.
- Ekologgruppen, 2003. Bottenfaunaundersökning i Vramsån 2002.
- Ekologgruppen. 2003. Redovisning av fiskvårdande åtgärder i Vramsån år 2003.
- Ekologgruppen, 2004. Bottenfauna i Vramsån 2003. Undersökning av tre sträckor i samband med ny dragning av E22.
- Eriksson, M. 2005. Biotopkartering av Vramsån mellan Lilla Årröd och Rickarums kvarn 2001. Manus
- Henriksson, L. & Bergström, S.-E., 1997. Flodpärlmussla och tjockskalig målarmussla i Kristianstads län 1995. Länsstyrelsen i Skåne län, 1997:9
- Henriksson, L. & Oscarsson, H. G., 1987. Flodpärlmusslan i Kristianstads län.
- Holmén M. & Karlsson H., 1996. Erosionskartering av Vramsån inom Hässleholms kommun. Miljökontoret, Hässleholms kommun Miljöskyddsprogrammet rapport 2/96
- Jeppsson N. & Olofsson P., 2003. Fågelskyddsarbete i Vramsån 2001-2003. ANSER 3:209-216
- Karlsson A., 1996. Erosionskartering av Vramsån uppströms Tollarp. . Miljö-och hälsoskyddskontoret Kristianstads kommun rapport 1/96
- Kristianstads kommun 1997 (informationsbroschyr). Vramsån.
- Länsstyrelsen i Kristianstads län, 1994. Vramsån. En genomgång av analysdata i huvudfåran för perioden 1976-92.
- Olsson K.-A., 2005. Åtgärdsprogram för Jättemöja *Ranunculus fluitans* Hotkategori Sårbar (VU). Naturvårdsverket 2005
- Pettersson J., 1991. Inventering av Vramsån. Fiskenämden, Länsstyrelsen i Kristianstads län 1990

Bilagor

1. Naturtyper enligt Natura 2000
2. Rödlistade arter om det rapporterats

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare: Marie Eriksson
Senast reviderad 2005-12-09 av Nils Carlsson

Bilaga 2

Rödlistade arter (Artdatabanken 2005)

Jättemöja *Ranunculus fluitans* (VU)

Brachyptera braueri (bäckslända, VU)

Odontocerum albicorne (nattslända, NT)

Hydraena pulchella (skalbagge, NT)

Tjockskaliga målarmusslan *Unio crassus* (EN)

Flodpärlmusslan *Margaritifera margaritifera* (VU)

Flat dammussla *Pseudanodonta complanata* (NT)

Kungsfiskaren *Alcedo atthis* (VU)

Mindre hackspett *Dendrocopos minor* (NT)

Fransfladdermus *Myotis nattereri* (VU)

Mustaschfladdermus *Myotis mystacinus* (VU)

Uppgraderade till livskraftiga (LC), före 2005 hotklassade:

Bred paljettdykare - *Graphoderus bilineatus* (X)

Grönling *Barbatula barbatula*

Sandkrypare *Gobio gobio*

